

SÍ SENYOR, POBRE MOSSÈN CINTO!
Isidor Cònsul

En un article de dies enrere (*¡Pobre mosén Cinto!*, "El País", 10-1-02), Joan de Sagarra comentava el desplegament d'actes que prepara França per festivar els 200 anys del naixement de Víctor Hugo i ho comparava amb la migradesa d'expectatives que ha generat fins ara que el proper 10 de juny s'acompleixin cent anys de la mort de Jacint Verdaguer. Enguany, la coincidència d'aniversaris entre aquest centenari verdaguerià i els 150 anys del naixement d'Antoni Gaudí ha decantat la balança dels pressupostos pel costat del genial arquitecte. Quant al pobre poeta, sembla que tot s'hagi deixat a la incertesa de les bones intencions i a la providència del gloriós voluntarisme. Llàstima! perquè es torna a perdre l'oportunitat de recuperar, reivindicar i fer justícia d'una vegada per sempre a Verdaguer que no fou, només, la figura literària més important del segle XIX, sinó un dels poquíssims escriptors –al costat de Lull, poso per cas- que s'han considerat fundacionals en la literatura catalana. Noms, en darrer terme, que justifiquen ells sols una literatura. Llàstima, sí senyor! O, més que no pas llàstima s'hauria de dir vergonya, sobretot quan es pensa, com ho recordava dies enrere un altre article, aquest de Narcís Comadira, que sense Verdaguer no haurien existit ni Carner, ni Foix, ni Sagarra, ni Pla, amb la qual cosa, el conreu literari del català no hauria assolit, de cap de les maneres, el nivell de dignitat i eficàcia que ha donat la literatura del segle XX.

L'article de Joan de Sagarra apunta algunes edicions i actes diversos que trauran el nas en el decurs de l'any, i per arrodonir la informació no em sé estar, per exemple, de ponderar l'atractiva i intel·ligent programació que han preparat els Ajuntaments de Barcelona i Folgueroles. També em consta que es treballarà força des del Departament d'Ensenyament, però no sé què faran a Cultura, i per aquesta banda sospito que apunten les absències de fons. D'entrada, opino que és error prioritzar Gaudi en detriment de Verdaguer. Si encara creiem en una certa capacitat de consum cultural per part de la societat catalana no calia donar cap avantatge a ningú. Si encara hi ha una mínima confiança en la competència i el dinamisme cultural de Catalunya, hi hauria d'haver energies, estratègies i recursos per poder servir tots dos senyors, consumir i homenatjar els dos genis sense privilegis ni preeminències. A més, foren dos atots amb punts de contacte i susceptibles, doncs, de ser presentats en paral·lel, començant pel parentiu que lligava els mecenes d'un i altre, els Güell i els López. Llàstima, sí senyor! Ves si costava poc actuar amb la

mateixa generositat d'aquella societat de la segona meitat del segle XIX que va saber donar camp per córrer tant a l'arquitecte com al poeta.

Una altra consideració. De ben segur que, ara com ara, és més fàcil exportar la imatge de Gaudí (reconegut arreu del món com un dels arquitectes més creatius del segle XX) que no pas la poesia del pobre Verdaguer. Però això no vol dir res. L'obligació dels responsables culturals és promoure'n el coneixement i assumir-ne la divulgació encara que només sigui en l'horitzó concret del consum interior. La raó és òbvia, a més de senzilla: els mateixos gestors que es vanten que el català, segons la fontaneria de la UNESCO, és la desena llengua en el rànquing de traduccions del món, haurien de saber que això és possible perquè molt abans que l'oblidat Espriu ens salvés els mots, algú que tenia el do de la paraula, la màgia de la llengua i el geni de la poesia es va arremangar a donar dignitat literària a un català d'anar per casa i el va fer volar amb alguns dels títols de més braó, pit i ambició que ha donat la literatura catalana dels darrers segles, *L'Atlàntida* i *Canigó*.

Llàstima, també, que no tinguin la perspiciàcia de Joan Maragall, que fou dels primers a veure-ho clar. Els dos homenots no es van tractar gaire perquè eren planetes girant en òrbites diferents, però van coincidir entre 1890 i 1902 sobre l'escena literària catalana. Verdaguer hi feia el paper d'heroi cansat, de protagonista crepuscular i de cap de brot de la Renaixença. Maragall, per contra, era un actor que començava a rodar en aquella dècada del final de segle com a columnista del "Diari de Barcelona" i després de trobar, amb l'*Oda infinita*, el seu registre singular com a poeta. Maragall s'ocupà de l'obra de Verdaguer i publicà, fins a l'any 1905, una dotzena de papers diversos entre articles de crítica literària, altres de més genèrics, una conferència, un pròleg, dos poesies breus i els versos que recorden Verdaguer en el poema *Boscós de Vallvidrera*.

L'any 1905, aprofitant el monument a Verdaguer que projectava la Diputació de Barcelona, Maragall s'esforçà per aconseguir que fos l'homenatge de Catalunya al seu poeta. Formava part de la ponència que redactà les bases del concurs de projectes i que, de bon començament, es trobà dividida entre els partidaris a bastir-lo a la part baixa de la ciutat i els que eren del parer d'ubicar-lo en la carena del Tibidabo. Maragall defensava aquesta segona opció i l'argumentava dient que el monument havia de ser l'homenatge de Catalunya, i Barcelona no tenia dret a tancar-lo dins del seu clos. Per explicar-ho, publicà l'article *El monument a Verdaguer* que sintetitza de manera clara la devoció de Maragall envers qui

considerava no només un mestre i un escriptor de cabdal importància, sinó, i sobretot, el restaurador del verb català. Maragall hi escriu que la glòria de Verdaguer rau en la seva capacitat de revifar el foc de la llengua en un moment que es trobava partida en dues per manca d'ús i de ressorts: *la literària arcaica i la dels baixos usos del poble*. Després de Verdaguer, però, ja no hi hagué el català del *gai saber* i el *català que ara es parla*, només una llengua catalana alçant-se al cel i cantant tota viva. Per aquí neix el gran deute de Catalunya a Verdaguer, l'obligació envers qui fou restaurador del seu verb i el creador de la llengua viva de la Renaixença. En això, conclou Maragall, fuig de tota proporció, de tota estimació, de tota comparació i de tota anàlisi, és senzillament el Poeta de la Catalunya nova.

Sí senyor, llàstima, una vegada més! Pobre Mossèn Cinto, caldrà esperar una altra oportunitat. Però, arribarà alguna vegada?

Isidor Cònsul
Crític literari i editor